

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Mgr. Lenky Krupičkové a soudců JUDr. Jaroslava Vlašín a Mgr. Lukáše Pišvejce v právní věci žalobce: **JMB-STEEL s.r.o.,** se sídlem Zámecké nám. 42, Frýdek-Místek, zastoupený JUDr. Alfrédem Šrámkem, advokátem se sídlem Českobratrská 1403/2, Ostrava, proti žalovanému: **Finanční úřad pro Moravskoslezský kraj**, se sídlem Na Jízdárně 3162/3, Ostrava, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 7. 2025, č. j. 25 Af 23/2024 – 50,

takto:

I. Kasační stížnost se zamítá.

II. Žádnému z účastníků se nepřiznává náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalobce doplatil dne 13. 12. 2023 daň z příjmů právnických osob za zdaňovací období let 2011, 2012 a 2013 a daň z přidané hodnoty za zdaňovací období leden 2011 až září 2012. U obou daní provedl úhradu na základě dodatečných platebních výměrů, které žalovaný vydal v návaznosti na trestní stíhání žalobce ve věci krácení těchto daní. Dodatečné platební výměry ukládaly žalobci rovněž povinnost hradit penále, avšak k odvolání žalobce uplatnilo Odvolací finanční ředitelství s ohledem na jeho trestní odsouzení zásadu zákazu dvojího trestání a tuto povinnost zrušilo. Po uhrazení uvedených doměrků vyrozuměl správce daně žalobce ve dnech 12. 1. 2024 (DPH) a 15. 1. 2024 (daň z příjmů právnických osob) o předepsání úroku z prodlení. Žalobce podal proti vyrozumění námitky, a to zvlášť

ve vztahu ke každé dani. Obsahově byly námitky totožné. Žalobce v nich poukázal zejména na to, že mu byla uložena sankce již v trestním řízení. Dovozoval, že předepsaný úrok z prodlení má rovněž sankční povahu, pročež také neměl být předepsán s ohledem na zásadu zákazu dvojího trestání. Dále namítal prekluzi a nepřiměřenou výši úrokové sazby. Žalovaný námitky v případě obou daní zamítl rozhodnutími ze dne 27. 6. 2024, č. j. 2661959/24/3207-51521-802655 a č. j. 2662119/24/3207-51522-801133.

[2] Žalobce napadl obě rozhodnutí žalovaného žalobou u Krajského soudu v Ostravě (dále též „krajský soud“). Ten ji v záhlaví uvedeným rozsudkem zamítl. Krajský soud poukázal na obsah napadených rozhodnutí, kde žalovaný s odkazem na příhodnou judikaturu Nejvyššího správního soudu ozřejmil, že na rozdíl od penále nemá úrok z prodlení sankční povahu, a proto trestněprávní odsouzení žalobce nebrání jeho předepsání. K tomu krajský soud shrnul právní úpravu úroku z prodlení a dodal, že se podle ustálené judikatury jedná o ekonomickou náhradu za nedoplatky na peněžních prostředků na daních, které musí veřejné rozpočty získávat z jiných zdrojů. Uzavřel, že funkce úroku z prodlení je reparační, nikoliv sankční. Dále konstatoval, že nedošlo k prekluzi práva předepsat úrok z prodlení, neboť § 148 odst. 6 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu se neomezuje na jistinu, ale zahrnuje i příslušenství daně. Závěrem přisvědčil žalovanému, že výše úroku z prodlení není přemrštěná ani protiústavní, k čemuž doplnil odkazy na související judikaturu Nejvyššího správního soudu.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného

[3] Proti rozsudku krajského soudu podal žalobce (dále též „stěžovatel“) kasační stížnost z důvodu dle § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále též „s. ř. s.“), tedy pro nezákonnost spočívající konkrétně v nesprávném právním posouzení povahy úroku z prodlení. Stěžovatel dovozuje, že úrok z prodlení není s ohledem na jeho výši toliko institutem sloužícím k úhradě ceny peněz, nýbrž má sankční charakter. K tomu poukazuje na to, že úroková sazba státních dluhopisů se pohybovala v intervalu 0,26 % až 2,86 % ročně, po většinu rozhodného období se pak průměrná sazba pohybovala kolem 1 %. Zákonná výše úroku z prodlení je oproti této sazbě nejméně desetinásobná. V porovnání se sazbou komerčních úvěrů je sazba úroku z prodlení trojnásobná. Její výsledná výše proto zasahuje do ústavně zaručeného práva stěžovatele vlastnit majetek. Stěžovatel odmítá rovněž srovnání sazby úroku z prodlení placeného daňovým subjektem se sazbou úroku z neoprávněného jednání hrazeného správcem daně. Podle něj je namístě, aby úrok z prodlení odpovídal ceně peněz v čase, a naopak úrok z neoprávněného jednání byl vyšší než úrok z prodlení. Důvodem je skutečnost, že stanovení daně je autoritativním rozhodnutím správce daně, jemuž svědčí presumpce správnosti, a daňový subjekt musí povinnost stanovenou tímto rozhodnutím splnit, neboť podání žaloby nemá odkladný účinek. Teprve v případě vyhovění žalobě pak vznikne úročený vratitelný přeplatek. Je proto namístě rozlišovat účel a výši obou úroků. Stěžovatel proto navrhuje, aby Nejvyšší správní soud zrušil rozsudek krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[4] Žalovaný se ve vyjádření ke kasační stížnosti ztotožnil s napadeným rozsudkem. Připomněl text zákona a zdůraznil, že byl povinen jej respektovat a aplikovat. Kasační stížnost považuje za nedůvodnou a navrhuje, aby ji Nejvyšší správní soud zamítl.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[5] Nejvyšší správní soud nejdříve hodnotil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že byla podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), osobou oprávněnou (§ 102 s. ř. s.), proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná a stěžovatel je zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud poté přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu podané kasační stížnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.) a z důvodů v ní uvedených (§ 109 odst. 4 s. ř. s.).

[6] Kasační stížnost není důvodná.

[7] Dle § 252 odst. 1 daňového řádu, ve znění účinném pro nynější věc (do 31. 12. 2020), platilo, že *daňový subjekt je v prodlení, neuhradí-li splatnou daň nejpozději v den její splatnosti.* Dle odstavce 2 věty první a druhé téhož ustanovení *daňovému subjektu vzniká povinnost uhradit úrok z prodlení za každý den prodlení, počínaje pátým pracovním dnem následujícím po dni splatnosti až do dne platby včetně. Výše úroku z prodlení odpovídá ročně výši repo sazby stanovené Českou národní bankou, zvýšené o 14 procentních bodů, platné pro první den příslušného kalendářního pololetí.* Až do konce roku 2020 se tedy výše úroku z prodlení v daňovém řádu rovnala výši repo sazby stanovené Českou národní bankou, zvýšené o 14 procentních bodů.

[8] Povahou a účelem úroku z prodlení v této výši se Nejvyšší správní soud, stejně jako Ústavní soud, zabývaly již opakovaně. Nejvyšší správní soud tak učinil například v rozsudcích ze dne 19. 12. 2017, č. j. 8 Afs 181/2017-31, ze dne 7. 10. 2021, č. j. 6 Afs 263/2020 - 46, ze dne 10. 5. 2023, č. j. 6 Afs 91/2022-24, ze dne 11. 10. 2023, č. j. 3 Afs 138/2022 - 50, ze dne 15. 3. 2024, č. j. 5 Afs 62/2022 - 27, či ze dne 22. 5. 2024, čj. 1 Afs 151/2023 - 35. Ústavní soud tuto otázku řešil kupříkladu v usneseních ze dne 28. 11. 2023, sp. zn. III.ÚS 1902/23, ze dne 17. 1. 2024, sp. zn. II.ÚS 3429/23, či ze dne 5. 2. 2025, sp. zn. II.ÚS 2184/24). Od závěrů vyslovených v uvedených rozhodnutích nemá kasační soud důvod se odchýlit ani v nynější věci.

[9] V rozsudku č. j. 1 Afs 151/2023 - 35 Nejvyšší správní soud uvedl, že zákonný mechanismus stanovení výše úroků byl přinejmenším implicitně přezkoumán celou řadou jeho rozsudků, aniž by v tomto směru vyvstala jakákoli pochybnost, že výše úroku není přemrštěná, což je kategorie objektivní, nikoli subjektivní, závislá na poměrech konkrétního daňového subjektu. Lze připustit, že úrok z prodlení nepředstavoval přesné vyčíslení „ceny“ (hodnoty) dlužných peněz v čase na straně státu. To je totiž v praxi stěží proveditelné a naráželo by i na neustálou potřebu korigovat sazbu úroku z prodlení v závislosti na momentální výši nákladů na obsluhu státního dluhu. Navázání sazby úroku z prodlení na repo sazbu stanovenou Českou národní bankou představuje zjednodušený a v praxi realizovatelný způsob, jak zajistit, aby úrok z prodlení reflektoval vývoj ceny peněz na trhu. Zvýšení této sazby o určitý počet procentních bodů oproti repo sazbě odráží skutečnost, že úrokové sazby poskytované komerčními bankami jsou oproti repo sazbě vyšší a v určitých případech může jistě působit rovněž preventivně. Pro posouzení charakteru úroku z prodlení jako celku je však rozhodující, jaká je jeho převažující funkce. Aby se úrok z prodlení nestal sankcí (trestním obviněním) ve smyslu judikatury Evropského soudu pro lidská práva k čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv

a základních svobod, je podstatné, aby jeho generálně preventivní funkce nepřevážila nad funkcí reparační. Nejvyšší správní soud ve svých rozsudcích opakovaně konstatoval, že tomu tak v případě sazby stanovené v § 252 daňového řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2020, nebylo.

[10] Jakkoliv s tím stěžovatel nesouhlasí, o převážně reparačním charakteru úroku z prodlení svědčí rovněž skutečnost, že na základě § 254 daňového řádu byl stejný úrok povinen zaplatit stát daňovému subjektu v případech neoprávněného jednání správce daně ve smyslu tohoto ustanovení. Nejvyšší správní soud nevidí důvod pro rozlišování obou typů úroků, jak činí stěžovatel. V obou případech se jedná o dluh vzniklý v důsledku nesprávného stanovení daně, který kompenzuje právě ekonomickou ztrátu vzniklou buďto na straně státu nebo daňového subjektu. Na oba úroky je z hlediska jejich účelu třeba nahlížet stejnou optikou (srov. Kaniová, L. § 254. In: Baxa, J.; Dráb, O.; Kaniová, L.; Lavický, P.; Schillerová, A.; Šimek, K.; Žišková, M. Daňový řád. Komentář. II. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, s. 1473). Logicky se tedy úročí stejným způsobem, ať je v prodlení daňový subjekt, nebo naopak stát.

[11] Pro úplnost Nejvyšší správní soud dodává, že jde-li o zákaz dvojího trestání, v rozsudku ze dne 10. 5. 2023, č. j. 6 Afs 91/2022 - 24, vyslovil, že uplatnění této zásady předpokládá naplnění dvou podmínek řízení. První podmínka vyžaduje, aby úrok z prodlení byl svou povahou sankcí trestní povahy, a druhá podmínka žádá, aby se úrok z prodlení a trest týkaly totožného jednání daňového subjektu. Z výše citované judikatury lze dovodit, že sankční povahu úroku z prodlení kasační soud i pro souzenou věc vyloučil.

[12] Argumentace stěžovatele představuje polemiku s výše uvedenými závěry, přičemž tato je vedena pomocí argumentů, se kterými se již soudy opakovaně vypořádaly. Stěžovatel, stejně jako se tomu stalo v předchozích případech, kritizuje sazbu úroku z prodlení jako přemrštěnou, což podle něj ve spojení s již uloženým trestem v trestním řízení představuje dvojí trestání. Poukazuje přitom na reálnou hodnotu peněz, která je nižší než zákonem stanovená výše sazby úroku z prodlení, z čehož dovozuje její nezákonnost. Tyto námitky však již soudy, a to včetně Ústavního, shledaly nedůvodnými. Nejvyšší správní soud proto v podrobnostech odkazuje na výše citovaná rozhodnutí, neboť nepovažuje za účelné znovu opakovat již jednou vyřčené.

IV. Závěr a náklady řízení

[13] Nejvyšší správní soud z výše uvedených důvodů shledal kasační stížnost nedůvodnou, a proto ji podle § 110 odst. 1, *in fine*, s. ř. s. zamítl.

[14] O nákladech řízení rozhodl podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 téhož zákona. Stěžovatel neměl v řízení úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, který byl ve věci úspěšný, žádné náklady nad rámec jeho běžné úřední činnosti nevznikly, kasační soud proto žádnému z účastníků náhradu nákladů řízení nepřiznal.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

pokračování

V Brně dne 29. ledna 2026

Mgr. Lenka Krupičková
předsedkyně senátu